

SPECIFIKACIJA

IZBRANA KAKOVOST

**Pridelava in predelava žit in ajde:
pšenica, rž, ječmen, oves, pira, koruza,
proso, ajda**

Ljubljana, april 2023

KAZALO

	PODATKI O VLAGATELJIH.....	3
1	UVOD.....	4
2	CILJI.....	5
3	PRAVICA DO UPORABE ZNAKA IZBRANA KAKOVOST.....	5
4	POGOJI OZNAČEVANJA.....	5
5	POSEBNE ZAHTEVE.....	5
6	POSTOPEK IN KRITERIJI.....	6
6.1	PRIDELAVA.....	6
6.1.1	KOLOBAR.....	6
6.1.2	OBDELAVA TAL.....	7
6.1.3	GNOJENJE.....	7
6.1.4	VARSTVO RASTLIN.....	8
6.1.5	ŽETEV.....	9
6.1.6	PARAMETRI KAKOVOSTI.....	10
6.1.7	SKLADIŠČENJE PRI PRIDELOVALCU/PREDELOVALCU.....	10
6.2	PREDELAVA.....	11
7	TRŽENJE - POSEBNE ZAHTEVE ZA PRIDELKE IN IZDELKE.....	11
7.1	POSEBNI POGOJI TRŽENJA ZA PRIDELOVALCE IN PREDELOVALCE....	11
7.2	POSEBNI POGOJI TRŽENJA NEPREDPAKIRANIH PRIDELKOV IN IZDELKOV ZA KUPCA, KI NI KONČNI POTROŠNIK.....	12
8	VODENJE EVIDENC.....	14
9	NADZOR.....	14
Priloga 1	UKREPI ZA ZAGOTAVLJANJE SKLADNOSTI S SPECIFIKACIJO.....	15

PODATKI O VLAGATELJIH

Vlagatelji:

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Gospodinjska ulica 6,
1000 Ljubljana
Pravna oseba javnega prava
Matična številka: 1332848

Gospodarska zbornica Slovenije - Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij

Dimičeva 13,
1000 Ljubljana
Pravna oseba zasebnega prava – reprezentativna zbornica
Matična številka: 5021979

Zadružna zveza Slovenije

Miklošičeva cesta 4,
1000 Ljubljana
Zadruga z omejeno odgovornostjo
Matična številka: 5021987

Obrtno – podjetniška zbornica Slovenije

Celovška 71,
1000 Ljubljana
Pravna oseba javnega prava
Matična številka: 5147409

1 UVOD

Z namenom informiranja potrošnika pri nakupni odločitvi za proizvode z dodano in preverjeno kakovostjo se kmetijski pridelki in izdelki, ki ustrezajo vsem kriterijem iz te specifikacije, označujejo z zaščitnim znakom IZBRANA KAKOVOST iz priloge 2 Pravilnika o postopku priznanja označbe »izbrana kakovost« (UL RS št. 79/15 in 32/18). Država pridelave in predelave osnovne surovine morata biti isti, ostale različice zaščitnega znaka niso dovoljene.

Z znakom IZBRANA KAKOVOST se označujejo pridelki pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde ter izdelki iz njih, ki ustrezajo kriterijem iz te specifikacije.

Ta specifikacija ureja ključne stopnje pridelave in predelave žit, ajde in izdelkov iz njih, določa pravila za označevanje, obvezno dokumentacijo pri posameznih fazah pridelave in predelave ter odkupa in trženja in določa ukrepe za zagotavljanje skladnosti.

Specifikacija vzpostavlja dodano kakovost, varnost in nadzor pridelkov ter izdelkov iz njih, ki so navedeni v Pravilniku o kakovosti izdelkov iz žit, Pravilniku o kakovosti pekovskih izdelkov ter Pravilniku o kakovosti finih pekovskih izdelkov. Pšenica, rž, ječmen, oves, pira, koruza, proso, ajda in izdelki iz njih, označeni z znakom IZBRANA KAKOVOST, so živila s posebnimi lastnostmi, ki se nanašajo na pridelavo, predelavo, kakovost in poreklo osnovne surovine. Posebne lastnosti, opredeljene v tej specifikaciji, temeljijo na objektivnih, merljivih in sledljivih kriterijih za:

- kakovost in varnost, ki presega zakonsko določeno raven,
- transparentnost in sledljivost porekla do potrošnika,
- nadzor z zagotavljanjem notranjih in zunanjih neodvisnih kontrol,
- posebne pogoje trženja pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa, ajde in izdelkov iz njih z oznako IZBRANA KAKOVOST.

S to specifikacijo se postavljajo dodatna merila glede kakovosti pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa, ajde in izdelkov iz njih ter sledljivosti porekla z zagotavljanjem rednih in neodvisnih kontrol.

V shemo se lahko vključijo vsi v verigi od pridelovalca do predelovalca in trgovca, ki izpolnjujejo pogoje iz te specifikacije in imajo pridobljen certifikat IZBRANA KAKOVOST. Glede na to, da zahteve iz te specifikacije presegajo zakonska določila, je vključevanje pridelovalcev, predelovalcev in trgovcev v shemo IZBRANA KAKOVOST prostovoljno.

Kupec je v tej specifikaciji pravna ali fizična oseba, ki kupuje, dokupuje in prodaja pridelke in izdelke iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa ali ajde IZBRANA KAKOVOST oziroma opravlja dopolnilno dejavnost na kmetiji v delu prodaje izdelkov iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde.

2 **CILJI**

Specifikacija sledi temeljnim strateškim ciljem zagotavljanja večje samooskrbe in prehranske varnosti. Namenjena je spodbujanju lokalne pridelave pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde ter spodbujanju potrošnika k nakupu izdelkov iz pridelkov lokalnih pridelovalcev pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa ali ajde.

3 **PRAVICA DO UPORABE ZNAKA IZBRANA KAKOVOST**

Pravica do uporabe označbe in zaščitnega znaka IZBRANA KAKOVOST je pridobljena na osnovi:

- zagotovljene pridelave/predelave skladno s kriteriji te specifikacije,
- ugotovljene skladnosti pri certificiranih pridelovalcih/predelovalcih/trgovcih v postopkih notranjega nadzora,
- ugotovljene skladnosti pri certificiranih pridelovalcih/predelovalcih/trgovcih v postopkih neodvisnega zunanjskega nadzora (certificiranje),
- pridobljenega certifikata katerega nosilec je lahko skupina pridelovalcev/predelovalcev/trgovcev oziroma v primeru samostojnega certificiranja posamezni pridelovalec/predelovalec/trgovec.

Pravico do uporabe označbe in zaščitnega znaka IZBRANA KAKOVOST imajo ob doseganju kriterijev iz te specifikacije pridelki pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde ter izdelki iz njih, ki se tržijo v imenu pridelovalca oziroma predelovalca.

4 **POGOJI OZNAČEVANJA**

Fizični in pravni subjekti, ki pridobijo pravico do uporabe zaščitnega znaka IZBRANA KAKOVOST, morajo ta znak uporabljati skladno s Pravilnikom o postopku priznanja označbe »izbrana kakovost« (Ur. l 79/15, 32/18).

5 **POSEBNE ZAHTEVE**

Pravico do označevanja pridelkov in izdelkov iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa ali ajde z označbo in zaščitnim znakom IZBRANA KAKOVOST imajo obrati/pridelovalci in predelovalci, ki so pridobili certifikat IZBRANA KAKOVOST:

- Certificirani predelovalci smejo uporabljati označbo in zaščitni znak IZBRANA KAKOVOST samo za izdelke iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde, za katere imajo pridobljen certifikat IZBRANA KAKOVOST.
- Certificirani pridelovalci na kmetijskem gospodarstvu, ki imajo registrirano dopolnilno dejavnost za predelavo (mlinarstvo, pekarstvo), lahko označujejo izdelke iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde z označbo in zaščitnim znakom IZBRANA KAKOVOST, če so certificirani tudi kot predelovalci.

- Če pridelovalec prideluje več vrst žit, lahko v IZBRANO KAKOVOST vključi površine ene ali več vrst žit in ajde. V shemo IZBRANA KAKOVOST mora vključiti vse površine na katerih prideluje isto vrsto žita ali ajde v tekočem letu in so te površine v njegovi lasti ali zakupu in je na njih vrisan GERK.
- Tudi pridelovalci, ki imajo certifikat integrirane pridelave, ekološke pridelave ali so v preusmeritvenem programu v ekološko pridelavo ter so v shemi GLOBAL G.A.P. ali drugih certificiranih shemah, se morajo posebej certificirati in izpolniti vsa določila specifikacije IZBRANA KAKOVOST, v kolikor se želijo vključiti v shemo IZBRANA KAKOVOST.

Pravne in fizične osebe, ki so pridobile certifikat IZBRANA KAKOVOST, lahko certificirane izdelke tržijo v skladu s pravili trženja iz te specifikacije (poglavje 7).

6 POSTOPEK IN KRITERIJI

6.1 PRIDELAVA

6.1.1 KOLOBAR

Obvezen je 5-letni načrt kolobarja v katerem je prepovedana pridelava iste vrste žita dvakrat zapored ali ajde trikrat zapored na isti površini in dvopolje pšenice ali ječmena s koruzo. O setvi se vodi evidenca.

S kolobarjem vplivamo posredno ter neposredno na populacijski pritisk škodljivih organizmov in na mnoge dejavnike razvoja rastlin in mikroorganizmov. Zaradi težav z mikotoksini, je pri pridelavi žit še toliko pomembnejši. Večje okužbe se pojavljajo pri ozkih kolobarjih s sorodnimi rastlinskimi vrstami.

Pri pridelavi pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze in prosa v shemi IZBRANA KAKOVOST je obvezno preventivno delovanje za preprečevanje okužb s fuzariozami, kar vključuje tudi **obvezen kolobar**. Za kolobar je treba imeti 5-letni načrt kolobarja in voditi evidenco o setvi.

Pri pridelavi žit v shemi IZBRANA KAKOVOST je **prepovedana setev iste vrste žita (pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze ali prosa) dvakrat zapored na isti površini** in zaradi nevarnosti fuzarioz še dodatno velja **prepoved pridelovanja pšenice ali ječmena v dvopolju s koruzo. Po pravilu žit je obvezna ozelenitev površin.**

Prav tako je **prepovedana setev ajde trikrat zapored na isti površini in setev ajde za koruzo ali prosa za koruzo.**

6.1.2 OBDELAVA TAL

Pri pridelavi žit je obvezna zadelava organskih ostankov v tla. O tem se vodi evidenca.

Pri pridelavi pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa, in ajde v shemi IZBRANA KAKOVOST je obvezno preventivno delovanje, ki zmanjša možnost okužbe z glivičnimi patogeni.

Najpogostejši mikotoksin pri pridelavi žit je deoksinivalenol (DON), ki ga tvorijo glive iz rodu *Fusarium*. Večje okužbe s fuzariozami se pojavljajo pri načinu obdelave, kjer organske ostanke puščamo na površini tal, še posebej, če se to dogaja v kombinaciji z ozkim kolobarjem s sorodnimi rastlinskimi vrstami.

Pri pridelavi pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze in prosa v shemi IZBRANA KAKOVOST je **obvezno zadelati organske ostanke v tla** (z oranjem ali mešanjem tako, da se ostankov ne pusti na površini). O izvedenem postopku je obvezno vodenje evidence.

6.1.3 GNOJENJE

Prepovedano je gnojenje z digestatom ali kompostom iz komunalnih čistilnih naprav ter gnojenje pšenice, rži, ječmena, ovsa in pire z gnojili, ki vsebujejo dušik štiri tedne pred žetvijo. Za pšenico, rž, ječmen, oves, piro, koruzo in proso je obvezna analiza dušika v tleh ali rastlinah o kateri se vodi evidenca.

Pridelovalec mora gnojiti v skladu z založenostjo tal s hranili in odvzemom s strani rastlin. Tako omogoči optimalno prehranjenost rastlin ter prepreči negativne učinke gnojil na tla in vodo.

Ker lahko proizvodi iz komunalnih čistilnih naprav vsebujejo tudi patogene mikroorganizme, težke kovine in novodobna onesnaževala, je pri pridelavi pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde v shemi IZBRANA KAKOVOST **prepovedano gnojenje z digestatom ali kompostom iz komunalnih čistilnih naprav.**

Za zdravje rastlin in kakovost pridelka žit je ključnega pomena strokovno utemeljeno gnojenje z dušikom. Pomanjkanje dušika se kaže v zaostajanju v rasti, slabšem razraščanju in prehitrem dozorevanju rastlin, preobilica dušika pa v slabšem zdravstvenem stanju rastlin ter pretirani rasti in pleganju stebel.

Na količino pridelka žit ima največji vpliv prvo dognojevanje z dušikom, z drugim dognojevanjem spodbudimo boljše oblikovanje klaskov in cvetov ter vplivamo na vsebnost beljakovin in sedimentacijo, dodatno pa izboljša kakovost pridelka še tretje dognojevanje.

Zaradi okoljsko naravnane pridelave in zahteve po dodani kakovosti žit iz sheme IZBRANA KAKOVOST, je za pšenico, rž, ječmen, oves, piro, koruzo in proso pridelano po tej specifikaciji, **obvezno izvajanje analiz dušika v tleh ali rastlinah.**

Za pšenico, rž, ječmen, oves in piro iz sheme IZBRANA KAKOVOST je pred 1. dognojevanjem z dušikom obvezna analiza rastlinam dostopnega dušika v tleh (N-min analiza, hitri talni nitratni test) ali za 2. in 3. dognojevanje analiza rastlin s hitrim rastlinskim nitratnim testom. **Prepovedano je dodajanja dušika v kakršnikoli obliki vsaj 4 tedne pred žetvijo.**

Tudi za koruzo in proso je pred 1. dognojevanjem obvezna analiza rastlinam dostopnega dušika v tleh (N-min analiza, hitri talni nitratni test).

O gnojenju in opravljenih analizah se vodi evidenca, hranijo se zapisi o izmerjenih vsebnostih dušika (rezultati meritev).

6.1.4 VARSTVO RASTLIN

Uporabljajo se lahko fitofarmacevtska sredstva, ki so v RS dovoljena v integrirani ali ekološki pridelavi žit in ajde. Prepovedana je uporaba sredstev za desikacijo. Pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu, piri in koruzi je obvezna uporaba proti škodljivim organizmom tretiranega semena. Pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu in piri je omejena uporaba piretroidov, obvezno pa je tretiranje proti boleznim klasa. Pri ajdi sta obvezna slepa setev in mehansko zatiranje plevelov. O vseh postopkih je obvezna evidenca.

V shemi IZBRANA KAKOVOST je raba fitofarmacevtskih sredstev pri pridelovanju pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde omejena na najmanjšo možno uporabo. Prednost imajo nekemične metode varstva.

Pri pšenici, rži, ječmenu, piri in koruzi je **obvezna uporaba proti škodljivim organizmom tretiranega semena**, o čemer mora imeti pridelovalec potrdilo, razen pri ekološki pridelavi.

Pri pridelavi pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde iz sheme IZBRANA KAKOVOST smejo pridelovalci uporabljati le ozek **izbor fitofarmacevtskih sredstev, ki so registrirana v RS in so dovoljena v integrirani ali ekološki pridelavi pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde.**

Pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu, piri, prosu in ajdi je **prepovedana uporaba sredstev za desikacijo.**

Piretroide smemo pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu in piri **uporabiti le enkrat letno.**

O nabavi in rabi fitofarmacevtskih sredstev se vodi evidenca, hranijo se dokazila o nakupu sredstev.

Pri pridelavi žit v shemi IZBRANA KAKOVOST je nujno preventivno delovanje, ki zmanjša možnost okužbe z glivičnimi patogeni, zato je pri pridelavi pšenice, rži, ječmena, ovsa in pire v shemi IZBRANA KAKOVOST **obvezno tretiranje proti boleznim klasa v fazi od začetka klasenja do konca cvetenja (BBCH 50 – 70), ko je napadenih 3 – 5 % klasov, razen pri ekološki pridelavi.**

V posevkih ajde se kot plevel lahko pojavi navadni kristavec (*Datura stramonium* L.), ki je izvor nevarnih alkaloidov atropina, hiosciamina in skopolamina. Pri pridelavi ajde v shemi IZBRANA KAKOVOST so zato v postopku pridelave **obvezni preventivni ukrepi, ki zmanjšujejo možnost prisotnosti alkaloidov.** Kot preventivni ukrep pri pridelavi ajde v shemi IZBRANA KAKOVOST je ob spomladanski setvi **obvezno pred setvijo ajde opraviti vsaj dve slepi setvi in mehansko zatreti pleveli.** V času rasti je obvezno česanje ali medvrstno okopavanje, ko ima ajda 4-6 listov in ročno odstranjevanje kristavca pred cvetenjem. O izvedenih slepih setvah, medvrstnem okopavanju in odstranjevanju kristavca se vodi evidenca.

6.1.5 ŽETEV

V času žetve je obvezna meritev deoksinivalenola (DON) o čemer se vodi evidenca. Pridelovalec vodi tudi evidenco sledljivosti pridelka.

Za pšenico, rž, ječmen, oves, piro, koruzo, proso in ajdo iz sheme IZBRANA KAKOVOST je zelo pomembna popolna sledljivost, zato je **v tej shemi za pridelovalca obvezno, da vodi evidenco o sorti, datumu žetve, količini pridelka, datumu oddaje pridelka in kam oziroma komu je oddan/prodan pridelek.** Na spremnem dokumentu je obvezna oznaka IZBRANA KAKOVOST ali IK.

Pridelki pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde iz sheme IZBRANA KAKOVOST imajo dodano kakovost glede varnosti živila, saj imajo **v postopkih pridelave vključenih več preventivnih ukrepov za zagotavljanje zdravstvene neoporečnosti pridelka s stališča prisotnosti mikotoksinov v žitih oziroma alkaloidov v ajdi.**

Ob spravilu je za večjo varnost pridelka pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze in prosa iz sheme IZBRANA KAKOVOST dodana še **obvezna kontrola najpogostejšega mikotoksina pri pridelavi žit t.j. deoksinivalenola (DON).** Kupec pridelka (zadruga ali drugi organizatorji odkupa) odvzame na odkupnem mestu naključni vzorec na vsakih 1000 ton prevzetega pridelka pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze ali prosa iz sheme IZBRANA KAKOVOST in ga analizira na DON. Vrednost DON ne sme biti pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu, piri ali prosu večja od 800 µg/kg oziroma od 1400 µg/kg pri koruzi. O izvedenih meritvah in rezultatih se vodi evidenca. V primeru odkupa manj kot 1000 ton pridelka, je treba izmeriti DON v vsaj enem vzorcu.

6.1.6 PARAMETRI KAKOVOSTI

Kupec pridelka obvezno kontrolira parametre kakovosti, ki morajo izkazovati v shemi predpisane vrednosti.

Pšenica, rž, ječmen, oves, pira, koruza, proso in ajda iz sheme IZBRANA KAKOVOST morajo imeti kakovost, ki je primerna za peko kruha in drugih pekovskih izdelkov. Za dosego takšne kakovosti kupec pridelka pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu, piri, koruzi, prosu in ajdi iz sheme IZBRANA KAKOVOST **obvezno kontrolira parametre kakovosti**. Meritve parametrov kakovosti izvaja ob odkupu za kupca pogodbeno kontrolna organizacija ali pa jih izvaja kupec sam, preveri pa jih pooblaščen certifikacijski organ. Postopki in merilne naprave morajo biti verificirane s strani pooblaščenega certifikacijskega organa.

Pri pšenici iz sheme IZBRANA KAKOVOST se meri vsebnost beljakovin, hektolitrsko maso in padno število. Pšenica iz sheme IZBRANA KAKOVOST mora vsebovati najmanj 11,6 % beljakovin v suhi snovi, imeti hektolitrsko maso najmanj 76 kg/hl (pri 14 % vlage) ter padno število nad 220 s. Pšenica durum mora vsebovati najmanj 12,5 % beljakovin v suhi snovi.

Pri piri iz sheme IZBRANA KAKOVOST se meri vsebnost beljakovin, hektolitrsko maso in padno število. Neoluščena pira iz sheme IZBRANA KAKOVOST mora vsebovati več kot 16 % beljakovin in imeti hektolitrsko maso najmanj 36 kg/hl ter padno število nad 220 s. Pri oluščeni piri mora biti hektolitrska masa najmanj 77 kg/hl.

Rž iz sheme IZBRANA KAKOVOST mora imeti hektolitrsko maso najmanj 72 kg/hl ter padno število nad 180 s.

Pri ostalih žitih in ajdi iz sheme IZBRANA KAKOVOST se meri samo hektolitrska masa, ki mora biti pri ječmenu nad 64 kg/hl, pri ovsu nad 53 kg/hl, pri koruzi nad 75 kg/hl in pri ajdi nad 60 kg/hl.

Pri prosu iz sheme IZBRANA KAKOVOST se meri delež primesi in nedozorelih zrn. Proso lahko ima največ 3 % primesi in največ 5 % nedozorelih zrn.

6.1.7 SKLADIŠČENJE PRI PRIDELOVALCU/PREDELOVALCU

Zahteva se označitev in ločeno skladiščenje pridelkov IK od pridelkov, ki niso IK ter vodenje evidence o prejemu in oddaji pridelka. Prepovedana je kapljična dezinfekcija žit.

Za skladiščenje je treba zagotoviti čist, suh in zračen prostor z gladkimi stenami. V skladišču se mora zagotoviti takšne pogoje, da se kakovost pridelka ne poslabša.

Pridelki pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde iz sheme IZBRANA KAKOVOST morajo biti **jasno označeni in ločeno skladiščeni od pridelkov, ki niso v shemi**.

V skladišču **se vodi evidenca** o količini pridelka, datumu prejema in oddaje ter izvoru pridelka in kam je bil pridelek prodan.

Za preprečitev zmanjševanja kakovosti pridelka v skladišču je zelo pomembno zatiranje skladiščnih škodljivcev. V skladiščnih prostorih, kjer skladiščimo pšenico, rž, ječmen, oves, piro, proso ali koruzo iz sheme IZBRANA KAKOVOST je **prepovedana kapljična dezinfekcija pridelka. Tretiranje pridelka s kemičnimi sredstvi je dovoljeno le v primeru pojava skladiščnih škodljivcev.** Vzrok in postopek dezinfekcije mora imetnik pridelka izkazati s pisnim potrdilom.

6.2 PREDELAVA

Vse uporabljene sestavine iz ajde in žit, ki so predmet te specifikacije, morajo imeti certifikat IZBRANA KAKOVOST.

Pogoj, da se smejo izdelki iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde označiti z označbo in zaščitnim znakom IZBRANA KAKOVOST je, da **morajo imeti vse uporabljene sestavine iz ajde in žit, ki so predmet te specifikacije in vse morebitne ostale osnovne sestavine, za katere obstaja veljavna specifikacija IZBRANA KAKOVOST (npr. skuta ali jabolka v zavitku), certifikat IZBRANA KAKOVOST.** V kolikor so osnovni sestavini v izdelku dodane sestavine, ki so samo dodatek glavni sestavini (sladkor, maščobe, kvas, začimbe, semena, sol, itd.), so lahko te sestavine brez certifikata, izdelek pa je lahko označen z označbo in zaščitnim znakom IZBRANA KAKOVOST.

Certificiran **predelovalec vodi evidenco**, ki daje jasen vpogled v nabavljene količine vseh certificiranih sestavin iz sheme IZBRANA KAKOVOST ter predelane in prodane količine skladno s sledljivostjo in masnimi bilancami.

7 TRŽENJE - POSEBNE ZAHTEVE ZA PRIDELKE IN IZDELKE

7.1 POSEBNI POGOJI TRŽENJA ZA PRIDELOVALCE IN PREDELOVALCE

Certificiran obrat/pridelovalec ali predelovalec pridelkov in izdelkov iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde iz sheme IZBRANA KAKOVOST, upošteva vse določbe iz te specifikacije.

Posebni pogoji za trženje pridelkov in izdelkov iz žit in ajde iz sheme IZBRANA KAKOVOST	Obrazložitev
Označevanje Pridelke in izdelke iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa ali ajde lahko z označbo in zaščitnim znakom IZBRANA KAKOVOST označijo samo	Izdani certifikati za IZBRANO KAKOVOST so objavljeni na spletni strani

obrati/pridelovalci/predelovalci, ki imajo veljaven certifikat za shemo IZBRANA KAKOVOST. Dobavitelj (pridelovalec/predelovalec), ki kupcu dobavi pridelke ali izdelke iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa ali ajde z označbo in zaščitnim znakom IZBRANA KAKOVOST, dokazuje kupcu, da ima za te artikole veljaven certifikat. Vsi spremni dokumenti (dobavnice, računi ...) morajo vsebovati vse podatke o IZBRANI KAKOVOSTI.	ministrstva, pristojnega za kmetijstvo.
<i>Posebna določila</i> Za označevanje pridelkov in izdelkov iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa ali ajde z označbo in zaščitnim znakom IZBRANA KAKOVOST morajo certificirani obrati/pridelovalci/predelovalci zagotavljati zahteve iz te specifikacije in spoštovati predpisana navodila ter kriterije za označevanje.	Specifikacija za pšenico, rž, ječmen, oves, piro, koruzo, proso in ajdo je objavljena na spletnih straneh predlagateljev specifikacije.

7.2 POSEBNI POGOJI TRŽENJA NEPREDPAKIRANIH PRIDELKOV IN IZDELKOV ZA KUPCA, KI NI KONČNI POTROŠNIK

Posebne zahteve specifikacije v delu trženja veljajo le za **nepredpakirane pridelke in izdelke**.

Posebni pogoji za trženje nepredpakiranih pridelkov in izdelkov iz žit in ajde iz sheme IZBRANA KAKOVOST	Obrazložitev
<i>Prezem pri kupcu</i> Pri sprejemu nepredpakiranih pridelkov in izdelkov iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa ali ajde z oznako IZBRANA KAKOVOST na mestu, kjer se opravi (vhodni) prevzem, je kupec dolžan preveriti skladnost artiklov s podatki na dobavnici oziroma drugih spremljajočih dokumentih in izvesti prevzem tako, da ni podvržen negativnim vplivom. Ob prevzemu kupec lahko preveri kakovostne parametre nepredpakiranih pridelkov in izdelkov (npr. vizualni izgled in organoleptične lastnosti) skladno z lastnim načrtom.	Kot negativni vpliv se šteje npr. rokovanje s pridelki in izdelki na način, ki spremeni kakovost pridelka ali izdelka (npr. poškodbe izdelkov in embalaže) ter mešanje pridelkov in izdelkov IK s tistimi brez oznake IK.

<i>Prodaja nepredpakiranih pridelkov in izdelkov iz žit in ajde</i> Kupec mora nepredpakirane pridelke in izdelke iz sheme Izbrana kakovost označiti na cenovni etiketi z oznako »IK« ali »IZBRANA KAKOVOST« in jih imeti ločeno (lahko npr. v zaboju/košari ipd.) od ostalega blaga. Enaka zahteva velja tudi za nepredpakirane izdelke iz dopeke.	
<i>Vodenje evidenc</i> Kupec je dolžan voditi evidence kupljene in prodane količine nepredpakiranih pridelkov in izdelkov iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde z označbo in zaščitnim znakom IZBRANA KAKOVOST. Enaka zahteva velja tudi za nepredpakirane izdelke iz dopeke. Evidence se lahko vodijo na prodajnem mestu ali centralno in jih je kupec dolžan predložiti najkasneje v roku 48 ur po zahtevi pristojnega organa.	
<i>Označba »IK« na maloprodajnem računu</i> Za nepredpakirane pridelke in izdelke iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde z označbo in zaščitnim znakom IZBRANA KAKOVOST je kupec dolžan na maloprodajnem računu zagotoviti najmanj navedbo artikla in oznako »IK«. Enaka zahteva velja tudi za nepredpakirane izdelke iz dopeke. Navedeno ne velja za primere, kjer veljavna zakonodaja dopušča izjemo od navajanja artikla na računu in v primeru prodaje preko prodajnih avtomatov.	Oznaka na računu je lahko navedena v okrajšani obliki »IK«, npr. »žemlja IK«. Veljavna zakonodaja npr. v primeru uporabe registrskih blagajn in prodaje preko avtomatov zaradi tehničnih omejitev dopušča, da je na računu naveden zgolj znesek in šifra za višino stopnje DDV.

Pravna ali fizična oseba, ki prodaja nepredpakirane pridelke ali izdelke, se mora za ta namen certificirati.

Pridelovalec, ki prodaja lastne nepredpakirane pridelke ali izdelke končnemu potrošniku, se certificira kot primarni pridelovalec in predelovalec, pri čemer mora izpolnjevati vse pogoje trženja.

8 VODENJE EVIDENC

Vsi v verigi morajo voditi evidence po posameznih kriterijih in na vseh spremljajočih dokumentih označiti artikle iz sheme.

Vsi v verigi, ki so vključeni v shemo IZBRANA KAKOVOST, **vodijo zapise in evidence** po posameznih kriterijih te specifikacije. Oblika zapisov na evidenčnih listih ni predpisana.

Na vseh spremljajočih dokumentih med poslovnimi subjekti/pridelovalci (dobavnice, računi) morajo biti v nazivu artiklov, ki so vključeni v shemo IK, navedene kratice IK ali Izbrana kakovost.

9 NADZOR

Nadzor izvajajo nosilci certifikata v okviru notranje kontrole in neodvisne nadzorne organizacije v okviru zunanje kontrole.

Nadzor nad skladnostjo s specifikacijo je dvostopenjski:

- **Prva stopnja nadzora je notranja (lastna) kontrola:**
izvaja jo nosilec certifikata – posamezni pridelovalec/predelovalec/trgovec ali skupina pridelovalcev/predelovalcev/trgovcev v skladu s svojim lastnim načrtom. Nosilec certifikata hrani dokumentacijo o notranjih kontrolah. Vsak pridelovalec/predelovalec/trgovec podpiše izjavo o izpolnjevanju predpisanih pogojev izvajanja sheme IZBRANA KAKOVOST s katero sprejme pogoje in izvaja lastno preverjanje.
- **Druga stopnja nadzora je neodvisna zunanja kontrola:**
pri pridelovalcih, predelovalcih in v trgovinah jo izvajajo neodvisne organizacije za ugotavljanje skladnosti (certifikacijski organi) – v skladu s pravili certifikacijske sheme.

Priloga 1: Ukrepi za zagotavljanje skladnosti s specifikacijo

Zahteva specifikacije	Kriterij	Ukrepi za zagotavljanje skladnosti	Preverjanje
PRIDELAVA			
Kolobar	- prepovedana setev iste vrste žita dvakrat zapored na isti površini, - prepovedano pridelovanje pšenice ali ječmena v dvopolju s koruzo, - prepovedana setev ajde trikrat zapored na isti površini, - prepovedana setev ajde za koruzo, - prepovedana setev prosa za koruzo.	- načrt kolobarja, - evidenca o setvi.	- preverjanje načrta kolobarja, - preverjanje evidence o setvi.
Obdelava tal	- pri pridelavi pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze in prosa obvezna zadelava organskih ostankov v tla.	- evidenca o zadelavi organskih ostankov.	- preverjanje evidence o zadelavi organskih ostankov.
Gnojenje	- prepovedano gnojenje z digestatom ali kompostom iz komunalnih čistilnih naprav, - pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu, piri, koruzi in prosu obvezno izvajanje analiz dušika v tleh ali rastlinah, - pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu in piri prepovedano dodajanja dušika v katerikoli obliki vsaj 4 tedne pred žetvijo.	- evidenca o gnojenju in opravljenih analizah na dušik, - zapisi o izmerjenih vsebnostih dušika (rezultati meritev).	- preverjanje evidence o gnojenju, - preverjanje evidence o opravljenih analizah dušika, - preverjanje zapisov o rezultatih meritev.
Varstvo rastlin	- pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu, piri in koruzi obvezna uporaba proti	Vodenje evidence o:	

	škodljivim organizmom tretiranega semena (razen pri ekološki pridelavi) - dovoljena uporaba FFS, ki so registrirana v RS in so dovoljena v integrirani ali ekološki pridelavi pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde, - pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu, piri, prosu in ajdi prepovedana uporaba sredstev za desikacijo, - pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu in piri uporaba piretroidov le enkrat letno, - obvezno tretiranje pšenice, rži, ječmena, ovsa in pire proti boleznim klasa v času cvetenja, ko je napadenih 3 – 5 % klasov (razen pri ekološki pridelavi), - ob spomladanski setvi ajde obvezno opraviti vsaj dve slepi setvi in mehansko zatreti pleveli, - v posevku ajde je v času rasti obvezno česanje ali medvrstno okopavanje, ko ima ajda 4-6 listov in ročno odstranjevanje kristavca pred cvetenjem.	- tretiranem semenu (dokazilo o nabavi ali izvedenem tretiranju) - nabavi in rabi FFS (dokazila o nakupu FFS), - izvedenih slepih setvah, - izvedenem česanju oziroma medvrstnem okopavanju, - ročnem odstranjevanju kristavca.	- preverjanje evidenc o tretiranem semenu, - preverjanje evidenc o nabavi in rabi FFS, - preverjanje dokazil o nakupu FFS, - preverjanje evidenc o slepih setvah, česanju ali medvrstnem okopavanju in odstranjevanju kristavca pri ajdi.
SPRAVILO PRIDELKA IN SKLADIŠČENJE			
Žetev	- pri pšenici, rži, ječmenu, ovsu, piri, prosu in koruzi obvezne meritve DON ob prevzemu na odkupnem mestu,	- evidenca o opravljenih analizah DON,	- preverjanje evidenc o analizah DON,

	- obvezno vodenje evidence o sorti, datumu žetve, količini pridelka, datumu oddaje pridelka in kam oziroma komu je oddan/prodan pridelek.	- zapisi o izmerjenih vrednostih DON (rezultati meritev), - evidenca o sorti, datumu žetve, količini pridelka, datumu oddaje pridelka in kam oziroma komu je oddan/prodan pridelek.	- preverjanje zapisov o rezultatih meritev DON, - preverjanje evidenc o pridelku.
Parametri kakovosti	- pšenica: min 11,6 % beljakovin v suhi snovi, hektolitrsko masa min 76 kg/hl (pri 14 % vlage), padno število min 220 s, - pšenica durum min 12,5 % beljakovin, - pira (neoluščena): min 16 % beljakovin, hektolitrsko masa min 36 kg/hl (77 kg/hl pri oluščeni), padno število min 220 s, - rž: hektolitrsko masa min 72 kg/hl, padno število min 180 s, - ječmen: hektolitrsko masa min 64 kg/hl, - oves: hektolitrsko masa min 53 kg/hl, - koruza: hektolitrsko masa min 75 kg/hl, - proso: max 3 % primesi in 5 % nedozorelih zrn, - ajda: hektolitrsko masa min 60 kg/hl.	- dokazila o umerjenosti naprav, - zapisi o izmerjenih vrednostih parametrov kakovosti.	- preverjanje dokazil o umerjenosti naprav, - preverjanje zapisov o izmerjenih vrednostih parametrov kakovosti.

Skladiščenje pri pridelovalcu/predelovalcu	- pridelka »Izbrana kakovost« se ne sme mešati z ostalimi kmetijskimi pridelki, ki niso »Izbrana kakovost« – ločeno skladiščenje, - evidenca o količini pridelka, datumu prejema in oddaje ter izvoru pridelka in kam je bil pridelek prodan, - prepovedana kapljična dezinfekcija pridelka, - tretiranje pridelka s kemičnimi sredstvi je dovoljeno le v primeru pojava skladiščnih škodljivcev.	- jasna označitev pridelka in ločeno skladiščenje pridelka »Izbrana kakovost«, - evidenca o količini pridelka, datumu prejema in oddaje ter izvoru pridelka in kam je bil pridelek prodan, - dokazilo o vzroku in postopku dezinfekcije.	- preverjanje označitve in ustreznosti ločitve pridelka v skladišču, - preverjanje evidenc o pridelku, - preverjanje dokazil o vzroku in postopku dezinfekcije.
PREDELAVA			
Izdelki	- vse uporabljene sestavine iz pšenice, rži, ječmena, ovsa, pire, koruze, prosa in ajde, ki so predmet te specifikacije in vse morebitne ostale osnovne sestavine, morajo imeti certifikat »Izbrana kakovost«, - v kolikor so osnovni sestavini dodane sestavine, ki so samo dodatek glavni sestavini, so lahko te sestavine brez certifikata, izdelek pa je lahko označen kot »Izbrana kakovost«.	- evidenca nabavljenih količin osnovnih sestavin vključno z dokazili o certifikatu, - evidenca predelanih in prodanih količin izdelkov.	- preverjanje certifikatov, - preverjanje evidenc.
TRŽENJE			
Posebni pogoji trženja za pridelovalce, predelovalce	- upoštevanje zahtev iz specifikacije.	- upoštevanje vseh kriterijev iz specifikacije,	- preverjanje označenosti,

		- označenost skladno s Pravilnikom o postopku priznanja označbe »izbrana kakovost«, - izdelane recepture, sledljivost, masne bilance.	- preverjanje proizvodne specifikacije izdelka (receptura) in masnih bilanc.
Posebni pogoji trženja za nepredpakirane pridelke in izdelke za kupca	- upoštevanje zahtev iz specifikacije.	- veljavni certifikati in dokazila o skladnosti izdelkov s podatki na dobavnici, - zagotavljanje ločenega mesta prodaje za nepredpakirane pridelke in izdelke, - označitev IK na cenovni etiketi za nepredpakirane pridelke in izdelke, - evidence o kupljeni in prodani količini nepredpakiranih pridelkov in izdelkov IK, - na maloprodajnem računu navedba artikla in oznaka »IK« za nepredpakirane pridelke in izdelke.	- preverjanje certifikatov, - preverjanje prodajnega mesta, - preverjanje dobavnic in evidenc, - preverjanje računov.